

Erindringer framin Barndom med mere

af Karl Ingemann Larsen, Reerslev

Første del af Kari Ingemanns erindringer, der omhandler hans barndom på Stendyssegabrd, skolegang og foreningsliv med mere, blev bragt i Årsskrift 2000. 2. del omfatter hans begivenhedsrige soldatertid og livet på Stendyssegaard, efter han overtog gården, samt hans deltagelse i byens liv. Redigeret af Ingelise Jacobsen.

Rekrut på Kastellet

Jeg mødte paa Kastellet den 16. September 1916. Vi var ca. 400 Mand, der blev delt i fem Hold, og vi skulde saa have vores Tøj, Klunset kaldtes det. Vi fik et gammelt sæt bloat Drejlstøj og et nyt graat, til naar vi skulde Hjem paa Orlov. Det blev omtrent smidt i Hovedet paa os, og der blev kommanderet: "Fremad, bare fremad, I kan faa Tøjet byttet i Morgen, hvis det ikke passer", men det var nu ikke saa nemt at faa byttet om. Men det kunde lade sig gøre, naar vores Sergent sagde, at det kunde vi ikke være bekendt at have paa.

Da vi saa havde faaet vores Soldatertøj paa, stillede vi ude paa Kastelpladsen foran Kirken. Det var nok blevet mellem Kl. 5-6, og saa blev vi ført hen til, hvor vi spiste, altid under Kommando. Vi blev ind delt med 10 Mand til hver Bakke, og en Mand hentede Bakken med Maden til os. Margarinen var paa eet Fad og Paalægget paa forskellige Fade. Hvad det var, kan jeg ikke huske, men det var nok leverpostej, Pølse og Ost. Da vi sad om Maden,

kan det nok være, at der blev raget til sig, særlig Margarinen, og jeg var ikke vant til saadan at rage til mig, saa jeg fik næsten ingen Margarine de første Dage. Det var ogsaa smaat med Margarine og Paalæg, saa det blev mest til Brød. Men det varede ikke ret længe, før jeg fik lært at rage til mig af de forskellige Dele. Jeg havde sagt til mig selv, at jeg ville nøjes med det, jeg fik, og det gjorde jeg næsten, jeg har kun haft lidt Fedt med 2 Gange.

Dette med Maden om Aftenen blev gerne et eller to Stykker med Margarine og lidt Paalæg, saa gerne 3-4 tykke Rundtenommer bart Brød og en 4-5 Kopper The. I kan tro, det smagte godt, naar vi havde løbet meget paa Kirkepladsen og var skrup sultne. Paa det Tidspunkt var der Brød nok, saa vi kunde blive mætte.

Da vi havde spist, maatte vi gag i Byen uden Vaaben, (Knivbajonet). Vi var tre her fra Byen, Karl Møgelberg 892¹, Ingemann Jensen 894 og mig 896, vi fulgtes ad. Jeg var særlig nysgerrig efter at se København, havde kun været der sammen med min Moder og Far.

92 var godt kendt derinde, saa han førte os, men han havde ingen Penge. 94 havde godt med. Penge, og jeg havde lidt, saa det blev til, at 94 og jeg skiftedes til at betale, naar vi var ude sammen. Vi skulde selvfølgelig i Nyhavn. 92 og 94 fik Bajer og jeg en Sodavand, men det varede ikke ret længe, far vi magtte skynde os ud, for 92

sagde, at det trak sammen til, at vi skulde have nogle Klø. Det kunde han se, og vi havde aftalt, at vi rettede os efter ham. Han sagde: "Vi skal ikke i Nyhavn, før vi maa gaa med Knivbajonet". Det varede kun 4-5 Dage, før vi magtte gaa i Byen med den, og saa var vi igen i Nyhavn, men der var ikke noget, det var bare for at se, hvordan det var, vi havde ikke saadan Penge til det ret tit.

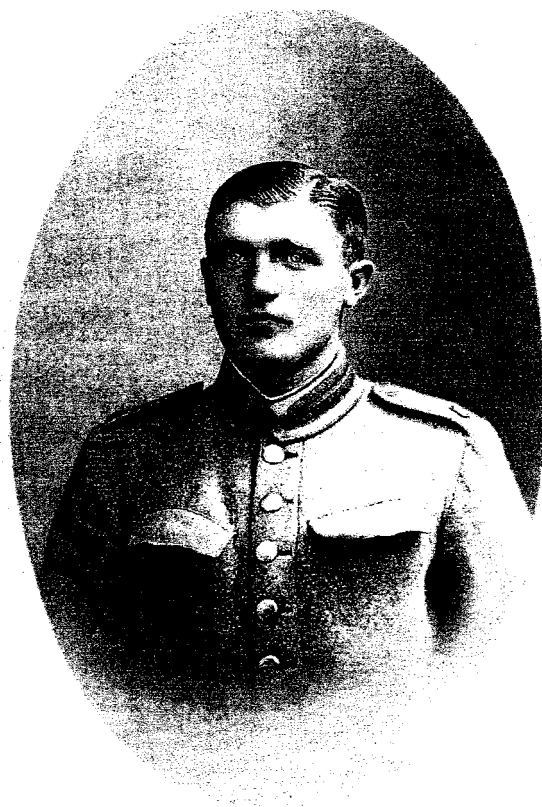
Første Dag fik vi Besked paa, at vi skulde være paa Pladsen inden Kl. 9 (nu 21). Vi var stillet op paa Rad, jeg var næsten sidst, kun en 4-5 Stykker bagefter mig, og saa kom der en Taxa kørende, og ud sprang en og stillede sig op til sidst. Sergenten saa det, gik lige til ham og sagde: "De kommer noget sent", stak ham saadan en paa siden af Hovedet, saa Kasketten røg hen ad Pladsen: "Jeg skal nok lære dig at komme til Tiden". Det var første Dag, saa jeg tænkte, det ser ikke saa godt ud. Sergenten holdt Ord, han kunde sætte sig i Respekt - der var ikke nogen, der kom for sent senere.

Vi var 60 Mand, der lag paa den Stue, 3 Rækker Senge, 20 i hver Række, og naar Sengene var redt, saa skulde Lagnerne være en lige Linje hele Rækken op igennem, og de røde Baand lige saadan ens op igennem Tøjet paa Knagerne.

Vi var 9 Mand, som skulde ud paa Mosefortet, 890-91-92-93-94-95-96-97-98, og vi havde der 3 Senge i hver Række helt oppe ved Gavlen, længst fra Opgangen. Vi lag paa 1. Sal, saa naar Korporalen kom om Morgenen og raabte: "Saa staar vi op", saa kunde vi deroppe dække os en lille Smule, det gik ellers meget fredeligt. Der var kun en enkelt Gang nogle, der kom fulde Hjem. Det var 92-94-95,

som havde faaet for meget. Vi var kommet i Seng, og Korporalen havde sagt Godnat, men saa kunde 95 ikke holde tæt, han begyndte at vrøvle, og det hørte Korporalen. Saa maatte de op og staa ret ved Sengen og blev noteret, saa næste Dag, efter at vi havde spist om Aftenen, magtte de tre vaske Gulvet i Gymnastiksalen. Den var stor, saa de blev først færdige ved 22-Tiden, da vi skulde i Seng, og det maatte de høre for senere.

Den første Morgen stillede vi paa Kirkepladsen, og den Plads beholdt vi hele Tiden. Vi fik saa en hel Del forskellige Ting at vide om, at naar vi havde fri, og vi havde været hjemme, skulde vi altid være der til Tiden. Det kunde ikke nytte noget,

Karl Ingemann Larsen som soldat

at vi kom med en Seddel, at Toget var forsinket. Saa naar vi var hjemme, maatte vi altid tage med et Tog før for at være sikre paa at kunde være der til Tiden. Saa begyndte vi at lære at hilse og saa marchere paa Pladsen, skiftevis Arme og Ben. Vi havde to Mand paa vores Hold, der maatte gaa op og ned ad Pladsen med en Korporal ved Siden af, der kommanderede. De brugte Armen forkert til Benet. Den ene af dem var fra Jylland, han gik frem og tilbage. Det varede mange Dage, og han fældede mange Taarer, man kunde se, hvordan Taarerne løb ned ad Kinderne, men han fik lært det. Den anden, som ogsaa spadserede op og ned, var min Sidemand 897, ham kunde de ikke faa lært at svinge Armen. Han gik ved Siden af Korporalen op og ned, han blev ikke ked af det men fortsatte, og saa til sidst maatte de opgive det. I kan tro, at Korporalen var ikke glad for at følges med denne ene Mand op og ned. Vi andre stod og saa paa det, saa der blev Glæde baade det ene og andet Sted, da de opgav det.

Saa kom vi til Træningen i Gymnastiksalen, hvor al Gang skete i Løb, og alt Løb skete i Hurtigløb, det var for mig det bedste. Da vi havde løbet og gaaet Salen rundt nogle Gange, blev der kommanderet: "Holdt ", og saa skulde vi springe over Hesten. Der blev spurgt, om vi havde gaaet til Gymnastik. Der var ikke rigtig nogen, der svarede paa det. Saa begyndte vi at springe over Hesten allesammen. De, som kunde springe over, kom til en Side, og de, som ikke kunde komme over, kom til den anden Side. Vi var cirka 22-23, som kunde komme over. Resten skulde saa springe en Gang til, men saa stod der en Korporal paa hver sin side af Hesten, og

for hver Mand, der sprang over, Søde Korporalerne deres Knivbajonet med Skeden paa lige bagefter, og saa kunde de alle springe over. Vi, som kunde springe over første Gang, stod saa og saa paa de andre, og der var bestemt fast Fort paa. Det havde ikke været saa rart at faa de to Knivbajoneter i Ryggen, men det blev der heller ikke Brug for. Vi, som kunde springe, blev ved med at være paa samme Hold hele Tiden. Vi havde det meget bedre, men til Gengæld skulde vi vise de andre, hvordan det skulde gøres. Saa blev der taget fat, saa de# battede noget. Det var særlig Bajonettægning med Kyras paa og et Trægevær med en rund Kugle paa Spidsen, saa ikke den kunde støde alt for haardt oppe under Armene, naar den ramte. Kyrassen havde Si over Ansigtet, og saa blev der kommanderet: "Stød". Først stødte vi ud i Luften, og saa lærte vi at parere Trægeværet væk. Det skulde vi nok faa lært, ellers fik vi nogen slemme Stød, naar vi stod to overfor hinanden. I Førstningen stødte vi ikke saa haardt til hinanden, men der gik ikke ret mange Gange, saa blev der sagt: " Naa, vil I ikke?", saa kan I tro, at der blev stødt til.

Lønningen, vi fik, var 20 Øre om Dagen. Vi fik Penge en gang om Ugen. En Kop Kaffe og 1 halv Stang kostede 20 Øre, saa var den Dagløn gaaet. Noar vi var hjemme til Beredskabsvagt, det var vi en Gang om Ugen, skulde vi have en Bøf, den kostede 50 Øre. De andre Aftener kunde vi gaa i Byen. Jeg var saa heldigt stillet, at jeg kunde Øge i Byen 4 Aftener og besøgte Bekendte og faa Kaffe og somme Tider Mad, men saa skulde jeg tage Sporvognen, og den kostede 10 Øre hver Gang.

Da jeg blev Soldat, fik jeg 5 Kroner om

Maaneden af min Farbroder i Hedehusene, men jeg maatte ikke sige det til min Far, for saa var han bange for, at jeg ikke fik Penge af ham. Det behøvede min Farbroder ikke frygte, for min Far var ikke saadan. Nu, da Priserne var steget meget paa Grund af Krigen, havde min Fader det ikke saa smaat, saa kunde han godt give mig lidt Penge hver Uge. Hvor meget, leg fik, kan jeg ikke huske, men jeg brugte heller ikke ret meget. Kaffe og halv Stang fik jeg hver Dag og saa lidt Røg, en Pakke Mofor som de kaldtes. Saa vidt jeg husker, kostede de 10 Øre for 10 Stykker.

Løjtnanten, jeg kan ikke huske, hvad han hed, kaldtes Brøleaben, og I kan tro, han kunde brøle, saa det kunde høres, men det var ikke ham, der lærte os, det var Sergenten sammen med 2 Korporaler. Den ene Korporal, høj og modbydelig, havde 1. Deling. Han stod paa vore Tæer med begge Fødder og saa os lige op i Øjnene, saa vi havde den største Lyst til at stikke ham saadan een under Hagen, saa han faldt bag over. Det var en grim Herre, men da vi havde været der en Uges Tid, blev det saadan, at to Mand fulgte efter ham hver Aften, naar han gik i Byen, for han skulde have nogle Klø, men han gik aldrig alene i Byen, saa vi kunde aldrig faa ramt ham.

Lørdag Eftermiddag stillede vi op ved vores Senge, og saa blev der kommanderet: "I Seng". Tøjet skulde hænge paa Knagerne og det røde Boand om, hele Rækken op igennem. Det saa da ogsaa godt ud, saa blev der kommanderet: "Op", og vi skulde have det gamle blaa Tøj paa og smaa Støvler, skulde rede Sengen igen og saa stille op ude i Gangen paa 10 Minutter. Saa blev vi kommanderet op ved

Sengen igen, og vi tænkte, hvad skal det betyde, men det fik vi snart at vide. Vi blev kommanderet i Seng igen, og da vi havde ligget der 2-3 Minutter, lød Kommandoen: "Op, Drejlstøj og Gymnastiksko paa", og saa tænkte vi, at vi nok skulde ned i Gymnastiksalen og have en Stroptur, men saadan skulde det ikke være. Da saa vi var samlet, blev der talt lidt om, at det godt kunde gøres noget hurtigere, saa lød den næste Kommando: "I Seng igen, op og rede Seng, nyt blaa Sæt Tøj paa og smaa Støvler og saa stille nede paa Kirkepladsen om 8 Minutter". Det kneb altid for os, som havde de øverste Senge i Rækken. Vi kunde aldrig naa at komme først. Saadan lød det de 4 første Lørdage, og nu var vi blevet saa vant til at gaa i Seng og staa op, møde paa Kirkepladsen og træde af igen, saa vi havde alle sammen lagt Selerne, saa det var hurtigere bare lige at tage Bukserne paa. Saa den 4. og sidste Lørdag skulde vi stille paa Kirkepladsen i det gamle blaa Tøj og smaa Støvler paa 3 Minutter, saa det skulde gaa stærkt, men vi fik andet at vide, da vi kom derned. Vi fik 3 Gange Løb, og vi 80 Mand løb med Hænderne i Bukselommerne for at holde Bukserne oppe. Vi løb den Dag saa stærkt som aldrig før. Ham lige foran mig løb, saa Vandet løb ned ad Haaret i Nakken paa ham. Vi løb og løb længere og stærkere, men I kan nok se 80 Mand løbe og saa have Hænderne i Lommen for at holde Bukserne oppe. De andre fire Hold stod og saa os løbe rundt paa Pladsen.

Grunden til, at vi løb saa stærkt den Lørdag Eftermiddag, kommer nu. Korporalen, som næsten altid stod paa vores Tæer, stod altid paa venstre Side indven-

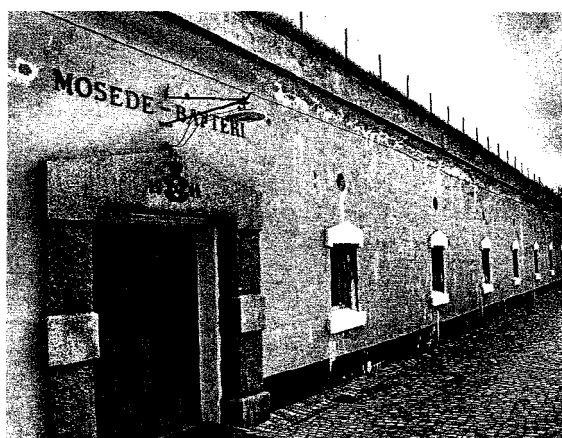
dig, saa naar vi løb rundl, vor Omgangen ikke saa lang for ham, men den lørdag Eftermiddag var han kommet paa højre Side udvendig, saa han havde den længste Omgang, og saa var han almindelig paaklædt med Knivbajonet og store tunge Støvler, vi andre var let klædt paa. Naar ellers vi løb, og han var indvendig, lød Ordrene: "Stærkere, stærkere", men den Lørdag lød det anderledes. Det var: "Ikke saa stærkt, ikke saa stærkt", men vi løb og løb, saa da vi traadte af, var Korporalen saa træt, saa træt. Der naaede vi at hævne os, og vi morede os bagefter. Endelig var det os, der bestemte Farten, og vi var ikke trætte. Vi var blevet gennemtrænede, saa jeg tror næsten ikke, vi kunde blive trætte, og siden den Dag blev Korporalen altid paa venstre Side indvendig, og samtidig klagede de andre 4 Hold over, at vi løb paa Kirkepladsen om Lørdagen. Saa det blev forbudt. Efter den Dag var der kun almindelig Renhedsparade. Vi blev eftersat fra Top til Taa. Sergenten fik pludselig Øje paa min Afholdsstjerne, den sad i Vesten, og sagde: "Er De Afholdsmand?" og jeg svarede: "Ja". Siden den Dag saa han næsten aldrig efter paa mig mere.

Saa i November 1916 havde vi afsluttet Skolen paa Kastellet. Vi 5 Hold var samlet til Opvisning paa Kirkepladsen. Vi marcherede alle sammen Strækmarch ved Siden af hinanden, og vi, 5. Hold kunde slaa de andre Hold, fordi vi havde gennemgaaet en meget strengere Rekruttid end de andre. Løjtnanten og vores Holdkommandør sagde: "Tak for det". Der var ellers ikke noget, der hed Tak, da jeg var Soldat. Der blev altid sagt: "Der er ikke noget at takke for", saa dette Ord blev aldrig brugt.

Mesedetortet

Saa var det slut i Kastellet, og vi 9 Mand, der var et Hold for os selv sidste Halvdel af November 1916, kom paa Mosedefortet. Vi fik en meget flink Sergent. Han var fra Tune og hed Hansen, et meget godt Menneske, som vi holdt meget af. Der var saa megen Forskel i den Maade, vi blev modtaget paa, saa han kunde faa os til alt. Han tiltalte os paa en pæn Maade. Han bandede ikke, det var ellers almindeligt, at der kom nogle slemme Ord, men man hørte det ikke, det var Dagligdags.

Paa Mosedefortet var der ca. 90 Mand, saa med os blev vi ca. 100. Vi var under-

Mosede-Batteri, opført 1913-16, nedlagt 1.11.1970

lagt Kystartilleriet, saa vi havde fri hver 8. Dag, men saa havde vi heller ikke fri hver Søndag. Skulde vi have fri, maatte vi bytte; det hed sig bytte, men vi betalte Vedkommende 2 til 5 Kr. Det var mange Penge, naar Daglønnen var 20 Øre. Da vi kom paa Mosedefortet, fik vi en Hængekøje med Baand i hver Ende, saa vi kunde binde den fast, saa de første Nætter, vi laa derude, blev Baandene skaaret over 2-3 Gange hver Nat, saa vi faldt ned. Vi hang i 2 Rækker. Jeg var saa heldig, at jeg

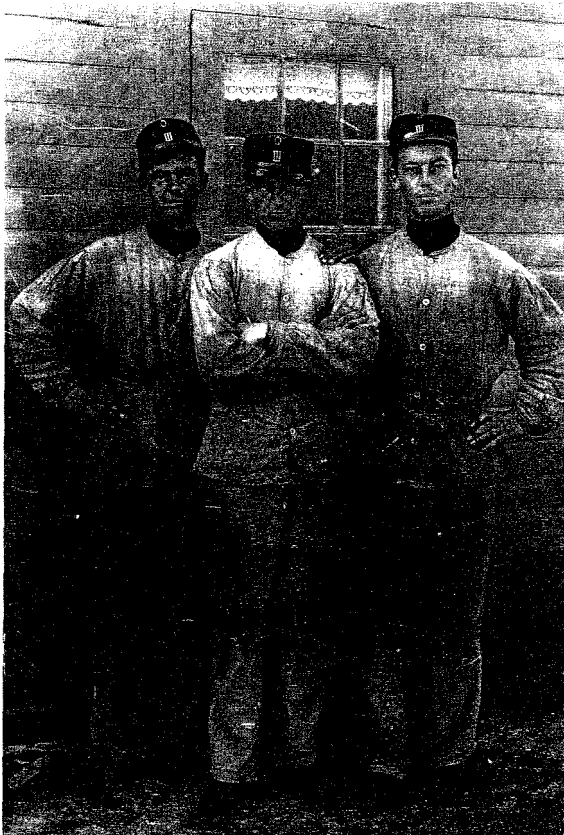
havde den øverste, saa naar jeg faldt ned, var det i den nederste Køje, og saa faldt den ogsaa ned, men saa fik vi lavet nogle Boand af Hegnstraad, saa kunde de ikke skære Baandene over mere. Alle dem, som lag derude, da vi kom, havde faaet skiftet Baandene ud med Hegnstraad.

Rekruttiden varede 2 Maaneder, ialt 4 Maaneder. Saalænge vi var Rekrut, gik vi ikke Vagt. Vi havde Øvelser hele Dagen og saa i Køjen hver Aften. Da de 4 Maaneder var gaget, blev vi spurgt, om nogle vilde melde sig frivilligt til Korporalskolen. Det her med Skolen blev vi spurgt om lige før Jul. Vi var to, 93 og mig, og vi kunde komme paa Skole lige efter vores Rekruttid, men saa skete der det, at min Far døde den 15. Januar 1917, saa vilde jeg ikke paa Korporalskole. Men saa var vi 4 Mand, der blev taget ind paa Kontoret til en Prøve i Skrivning og Regning, og vi skulde forklare, hvordan man rejste til Jylland. Jeg glemmer ikke den Dag, for jeg blev skældt ud 3-4 Gange. Jeg kunde ikke lade være med at le eller rettere sagt grine, for lige over for mig sad 90, og naar vi skrev eller regnede, var dette store Mandfolk saa nervøs, at Pennen hoppede op og ned paa Papiret. Jeg kunde ikke lade være med at grine af, at han kunde tage det saa nær. Det var nemt at blive fri for at komme paa Skole, vi kunde bare skrive og regne samt forklare Rejsen til Jylland forkert.

Det var Løjtnant Jacobsen, der havde os 4 Mand til Undervisning, og som jeg blev skældt ud af, og tænk, saa blev jeg Oppasser for ham senere. Jeg gik paa Vagt oppe paa Kronen, og Løjtnant Jacobsen sad inde i Kikkerttaarnet. Jeg skulde holde Løjtnanten opmærksom paa, hvis der dukkede noget op ude paa Vandet.

Uer kom en Patrullebaad engang imellem, saa lod han det gaa til Telegrafnen nedenunder. Saa kom Telegrafisten op paa Kronen og fik Meddelelse, om alt var vel, eller der var observeret noget. Det blev saa senere meddelt til Kaptajnen, som var vores Chef. Naa, det var om, hvordan det blev til, at jeg blev Oppasser. Løjtnant Jacobsen kaldte: "896 kom lige herind, gaa lige ned i Tutten og køb et Stykke Chokolade til mig". Det gjorde jeg, og saa sagde han: "896, her er et Stykke til Dem". Jeg sagde: "Ja tak", men trak noget pacet. "Løjtnanten har ikke nødig at give mig Chokolade, fordi jeg er nede at købe det", og saa sagde han, at jeg vilde vel nok modtage det, og det gjorde jeg. Saa begyndte han at spørge mig ud om, hvad min Fader var, og om jeg var Landmand, om jeg havde været paa Højskole og ellers om alt. Jeg kunde ikke rigtig komme i Gang, for det var ikke ret længe siden, han havde bebrejdet mig. Men han blev ved med at spørge om alt, hvad jeg havde deltaget i. Da jeg først kom i Gang, saa gik det. Jeg fortalte om Skydning, Gymnastik, Fodbold, Højskole og saa ellers om det derhjemme fra Gaarden.

Den første Morgen, jeg skulde begynde, ja, I kan nok tænke, jeg som aldrig havde pudset et par Sko hjemme og nu skulde til at pudse for Officererne. Det var Løjtnant Jacobsen og Løjtnant Arling. De lag paa Gaarden Hovgaard i Mosede By, altsag udenfor Mosedefortet. Det første, jeg saa, vor, at de ikke havde indlagt Vand, det skulde bæres ind i et Par Spande. Jeg tog de to Spande og fik fyldt Vand i dem, og satte dem paa Pladsen, hvor de skulde staa. Jeg skulde banke paa Døren ind til Løjtnanterne, og saavidt jeg husker, stod

Soldater i arbejdsdragt, 1917

jeg og sundede mig. Det var for mig en meget stor Forandring. Naa, jeg bankede paa og sagde God Morgen og fik saa Besked paa, at jeg skulde pudse lange Støvler og smaa Støvler med Gamacher. Tøj samt Frakke skulde børstes, men den første Morgen var der kun de lange Støvler og Frakken. Det tog lidt Tid, saa da jeg kom ind med det, kiggede Løjtnant Jacobsen noget til det, men sagde ikke noget. Udenfor paa Gangen stod Fruen og sagde, at jeg skulde have Morgenkaffe, fordi jeg havde hentet Vand ind, saa behøvede jeg ikke at tage ud paa Mosedefortet. Saa kunde jeg gøre Værelset i stand, naar Løjtnanten var taget ud til Fortet. Men saa sagde Fruen, om jeg ikke kunde vaske de Mælkespande af, som kom fra Mejeriet,

saa ville hun ordne Værelset, og det var jeg ikke sen til at sige ja til, og saadan blev det. Jeg sørgede altid for, at Vandspandene var fulde, og Mælkespandene blev vasket og stillet op, til Gengæld fik jeg ogsaa Morgenkaffe.

Manden hed Niels Andersen², og der blev sagt De. Det kneb lidt med at sige De, Hr. og Fru Andersen, naar man hjemme fra sagde Du, men det vænner man sig hurtigt til, saa det gik godt med alt dette. De var meget flinke, saa vi kom ret hurtigt paa Talefod. Jeg var meget interesseret i Landbruget, saa det blev næsten dagligt, at Andersen og jeg talte sammen om forskellige Ting. Inde var det Fru Andersen, der førte Ordet, og hun kunde tale, saadan begynde paa Samtalerne og var meget nem at omgags. Saa det førte til, at jeg kom der, saa tit jeg kunde faa Tid til det, og sommetider kunde jeg ogsaa hjælpe Andersen lidt.

Han havde et Par dejlige røde lydske Heste, 6-7 Aar. Andersen var ikke nogen god Kusk, han havde ikke nogen fast Haand til at holde Tømmen. Saa en Dag, han var ude at køre, kørte en Bil tæt ind paa den ene Hest, saa de blev bange og løb et Stykke med ham, inden han fik Hold paa dem, saa han var blevet noget bange for at køre med dem. Fru Andersen spurgte, om ikke jeg vilde køre med Manden, naar han skulde til Taastrup. Det vilde jeg hellere end gerne, saa hun spurgte Løjtnant Jacobsen, om jeg kunde faa fri. Det kunde jeg nemtfaa Tilladelse til. Vi startede saa en Dag. Andersen kørte, og jeg sad ved Siden af. Jeg kunde nok se, at Andersen var nervøs, det var ikke Hestene, for naar vi mødte nogen, rystede Hænderne paa ham, saa han gjorde Hestene

nervøse.

Da vi kom til Kildebrønde, holdt vi ved Sadelmageren, og saa fik jeg Tømmen. Andersen var lige kommet indenfor i Døren, saa kom der en Bil imod os. Jeg kunde se paa Hestene, at de vilde reagere paa en Maade, saa jeg tog Pysken, stak først den yderste og saa den anden saadan ind under Bugen, saa de sank helt ned, saa de glemte helt at reagere for Bilen. Straks, de saa Pysken, vilde de løbe frem, men jeg havde godt fat i Tømmen, for jeg vidste ikke, paa hvilken Maade de vilde reagere. Hvis ikke de havde facit Pysken, saa var de rykket baglæns, og saa var Vognen væltet, det vidste jeg næsten 100 %, og derfor brugte jeg Pysken.

Andersen kom farende ud, da han saa Bilen, for at se hvordan Hestene reagerede, og han sagde: "De tog sig ikke meget af Bilen". Jeg fortalte ikke Andersen, hvorfor Hestene ikke reagerede, for Andersen brugte aldrig Pysken, han lagde den bare paa Ryggen af Hestene, saa da den endelig blev brugt, glemte de alt Andet. Jeg fik lov til at køre Hestene fra Kildebrønde til Taastrup og Hjem til Mosede. Det var lige noget for mig at køre i Stedet for at sidde ved Siden af. Andersen nød at sidde og ikke køre. Naa, vi mødte en enkelt Bil mere. Hestene reagerede lidt, men jeg havde fat i Tømmen, og Pysken lod jeg lige røre uden at slaa, for de havde prøvet, hvordan det var. Pysken skulde kun berolige dem, og saadan blev Hestene mere rolige. Da vi kom Hjem, og Fru Andersen spurgte, hvordan Turen var gaget, sagde Andersen, at jeg havde kørt Hestene, og de tog sig ikke ret meget af Bilerne. Det var ikke Hestene, der var bange for Bilerne, det var Andersen, der var

nervøs, og det paavirkede Hestene. Naar han saa en Bil, begyndte han at samle Tømmen sammen, og saa blev Hestene ogsaa nervøse, for naar han kørte, lag Tømmen ret slap, saa det var Hestene, der kørte sig selv, saa da jeg kørte, blev Tømmen stram. Det var mig, der kørte dem. Der var heller ikke ret mange Biler, saa det blev kun en enkelt, vi mødte, saa efterhaanden blev Andersen ogsaa mere rolig.

Sommeren 1917 blev den tyske Ubaads-krig mod de Allierede skærpet, saa blev Reglerne for Militæret herhjemme ogsaa skærpet, saa der blev lavet nogle Værelser til Officerer og et til 20 Mand, vel nok nærmest Kælderrum, det var under Jorden alt sammen. Ja, som Kystartillerist havde vi fast Fridag hver 8. Dag, indtil den skærpede Ubaadskrig begyndte. Jeg kan ikke huske, hvornaar den begyndte, jeg mener, det var i Juni 1917.

Der var gaaet meget forud for dette, om ikke andet Tunestillingen, der gik ude fra Stranden. Mosedefortet dannede det yderste Led af Tunestillingen. Her var der dybest Vand til nærmeste Landgang. Man kunde sejle langt ind med store Skibe samt Krigsskibe. Vi skulde saa forhindre Landgangen eller forsinke den. Vi havde oppe paa Kronen, saavidt jeg husker, 4 Kanoner, 75 mm halvautomatisk, heraf 1 Luftkanon, meget fine nye, og ca. 2 Kilometer Nord fra Mosedefortet havde vi en Kanon samt Lokomobil, som skulde fyres op med Kul. Der lag en stor Kulbunke, som var oversprøjtet med Kalk, for at Folk ikke skulde stjæle dem, og en Projektør, som kunde lyse ud over Vandet, hvis det kom til Landgang. Sao vidt jeg husker, var der et Fiskerhus lige ved siden af Kanonstillingen. Det

Vagtholdet rykker ud, 1917

skulde vi passe, naar vi stod Vagt, at ikke nogen kom i Nærheden af det. Der var altid 1 Mand, vi skiftede for hver 2 Timer. Det var en kedelig Vagt, stod ene Mand saa langt fra Fortet.

Vinteren 1916-1917 fik vi meget Sne og Frost i Januar, og det blæste fra Øst i Februar-Marts Maaned, saa Isen skruede sig sammen. Det knagede og brasede, og den skruede sig op i høje Bunker, og saa staa der ganske ene Mand fra 24-2 eller særlig fra 2-4, som kaldtes for Hundevagten. Det eneste, vi saa, var Patruljen, som kom forbi Kl. ca. 24-1, og gentog sig fra 4-5. Det var 2 Mand, som gik fra Mosedefortet og ud til Hundige langs med Stranden og saa tilbage igen, dem talte vi med. Det kunde ogsaa ske, at der kom Kontrol. Det var saa en Officer fra Mosedefortet og bag efter Officeren en menig Mand, altid 2 Mand. Det var for at se, om vi var paa Vagt, der hvor vi skulde staa, og for at se om vi sov. Naar vi var ude med Officeren og var de tre Skridt bagefter, saa stødte vi altid Fødderne paa en Sten, naar vi nærmede os Vagtposten, som saa var advaret om, at der kom nogen, og saa var han altid paa sin Plads.

Vi, som var Faststaaende, som det kaldtes, Oppasseren, Kokken, Snedkeren og Skomageren og andre, gik ikke paa Vagt.

Vi gik kun Patrulje en Gang hver Nat, altsaa 2 Gange 2 Mand, og det var ca. en Gang om Ugen, og det varede ca. 1 1/2 Time, saa kunde vi sove Resten af Tiden. Det var en af de gode Ting ved at være Faststaaende.

Vagt havde vi ca. hver 5-6 Døgn, og det var kun til Øvelse, 2 Timer om Eftermiddagen fra 2-4, men saa skulde vi som Oppassere hen paa Officerernes Værelse og se, om der var et og andet.

Som Oppassere skulde vi have 2 Kroner af hver Officer til Pudsemateriale om Maaneden, altsaa 4 Kroner i det hele, det kunde saadan lige slaa til. Det var meget lange Støvler, smaa Støvler med Gama-cher, 2 Sæt Tøj, to Frakker og Bajonet eller Sabel. Naar saa Vejret var ustadigt, og Støvlerne var godt vaade, saa var det ikke altid saa nemt at faa dem blanke, og særlig Knapperne paa Frakken kneb det med. Saa kunde Løjtnant Jacobsen somme Tider kigge lidt, ellers blev der aldrig sagt noget, saa dette maatte vel være tilfredstillende. Løjtnant Jacobsen betalte altid den 1 ste i hver Moaned. Da jeg havde været Oppasser i ca. 2 Maaneder, spurgte han, om jeg havde facet 2 Kroner af Løjtnant Arling, det havde jeg ikke. Saa et Par Dage efter kom Løjtnant Arling med de 2 Kroner og sagde undskyld, at han havde glemt at betale mig dem. Det var som ikke Sagen, han kunde ikke have Penge, det opdagede jeg lige efter dette, saa jeg fik aldrig de 2 Kroner om Maaneden mere. Det betød heller ikke noget for mig. Sao kort Tid efter dette sagde Løjtnant Arling til mig, at hvis jeg havde Brug for en ekstra 1/2 Dag, kunde jeg bare sige det til ham, saa skulde jeg nok faa fri. Det gjorde jeg saa, men en Dag sagde han til mig, at han havde fri og

skulde til København, og pludselig kom jeg i Tanker om, at det var sidst paa Maanednen, og saa sagde jeg: "Mangler Løjtnanten Rejse- og Sporvognspenge"? og saa fik han, saavidt jeg husker, 2 Kroner. Sidenhen, naar han sagde, at han havde fri i Morgen, saa var han læns for Penge, saa faldt der 2 Kroner til ham. Men til Gengæld kunde jeg faa mange 1 /2 Dage fri, saa jeg kunde nemt tjene de Penge ved at cykle Hjem og arbejde. Løjtnant Arling og jeg talte godt sammen, og saa en Dag sagde han: "96 skal vi ikke være Dus", og jeg sagde: "Nej-Hr. Løjtnant, det vil jeg ikke, for tænk hvis jeg kom til at tiltale Løjtnant Jacobsen med de Ord", saa havde han sprunget mindst en Alen i Vejret, og jeg var blevet afskediget med det samme. Løjtnant Jacobsen var Officer og skulde tiltales saadan, han var flink og ærlig, og det forlangte han ogsaa af os. Vi skulde passe vores Ting.

Paa Hovgaard i Mosede skete det ogsaa, at jeg var Barnepige. Andersens havde en Datter paa ca. 6 Aar. De var borte en 2-3 Gange, og saa spurgte Fru Andersen, om jeg kunde tænke mig at passe paa Barnet. Det vilde jeg selvfølgelig gerne. Det var bedre at være der end ude paa Fortet. Da Ubaadskrigen brød ud, blev Officererne flyttet ud paa Fortet. Der gik et stykke Tid, inden de flyttede, for der skulde ordnes nogen Rum. Saa var det forbi med at faa Morgenkaffe paa Hovgaard i Mosede, og saa skulde jeg selv til at holde Værelset rent og i Orden. Men jeg cyklede af og til derud for at faa en Samtale med dem og gerne en Kop Kaffe.

Julen 1916 var den første Jul, jeg skulde holde ude, for vi Sjællændere skulde først have Juleorlov til Nytaar. Dem fra Jylland

skulde have fri i Julen. Paa Kasematgangen, som gik helt igennem Fortet, blev der dækket et langt Bord, saa vi alle kunde være sammen. Kaptajnen sad for Borden, saa Officererne, Sergenterne og Korporalerne og saa vi Menige. Vi fik Risen-grød og Flæskesteg med Rødkaal og Brune Kartofler, og der laa en stor Cerut til hver samt lidt forskelligt Kræs. Senere fik vi Kaffe, og vi sad samlet hele Aftenen til Klokken 22. Saa blev der sagt Godnat. Os, som kunde, gik i Seng, nogle skulde stadig paa Vagt. Julemorgen stillede vi til Parade ude foran Fortet, saa fik vi, som kunde undværes, fri Juledag og Anden-juledag. Der blev kun lige Vagtmandskabet og de forskellige, som var nødvendige.

Vi Sjællændere fik saa 2 Juledage samt 4 Nytaarsdage, altsaa 6 Dage fri.

I December 1916 fik vi Kort til Rugbrød, Smør og Sukker. Vi fik udleveret 7 tynde Rundtenommer samt 40 Gram Smør hver Dag, 1 Pund Sukker samt Paa læg en Gang om Ugen. 1 /2 Pund Sukker om Ugen og 5 Gram Smør om Dagen blev holdt tilbage til Køkkenet.

Sygdom og faderens død

Den 7. Januar 1917 blev jeg indlagt sammen med 2 andre paa Roskilde Sygehus. Jeg skrev Hjem med det samme, at jeg var indlagt for Influenza og fik Brev hjemmefra fra min Moder om, at naar hun fik skrevet Brevet til mig, saa gik hun ogsaa i Seng. Far og Pigen laa i Sengen af Influenza, saa laa de alle tre i Sengen. Jeg tænkte meget paa, hvordan skulde de faa passet alle Dyrene. Far havde aldrig ligget i Sengen i min Tid, saa det, at han kunde blive syg, det havde jeg ikke tænkt paa før. Jeg selv havde det meget bedre. Saa om Lørda-

gen fik jeg Brev fra min Farbroder, at min Far havde facet Lungebetændelse, og med Guds Hjælp gik det godt nok. Jeg var blevet saa rask, at jeg Mandag sammen med en anden blev udskrevet fra Sygehuset. Jeg tænkte kun det, at jeg skulde Hjem og se til dem, men vi skulde paa Sygehuset have udleveret vores Mærker paa Brød, Smør og Sukker. Det kunde vi ikke faa før Kl. 1. Jeg gik saa ind og spurgte, hvorfor vi ikke kunde faa Mærkerne nu, Kl. ca. 10. Jeg forklarede dem, hvorfor jeg vilde have Mærkerne, at alle var syge derhjemme. Jeg vilde gerne Hjem og se til dem, og det kunde jeg naa, hvis jeg kunde faa udleveret Mærkerne, saa fik vi dem.

Men det var ikke nok, for den anden, som ogsaa blev udskrevet, skulde ikke komme ud paa Mosedefortet før mig. Jeg gav ham 2 Kroner, for at han kunde gaa paa Nykro i Taastrup og faa noget Mad, og saa havde vi talt om, hvad Tid jeg kunde komme derud. Det lyder nok ikke af ret meget, men vi fik ikke mere end 20 Øre om Dagen, det var 10 Dages Dagløn.

Naa, vi fik Mærkerne og gik til Roskilde Jernbane og tog med Toget. Jeg stod af i Hedehusene, for jeg skulde skynde mig Hjem og havde ikke saa meget Tid. Jeg skulde gaa fra Hedehusene og Hjem, men jeg kom ikke ret langt hen ad Perronen, før jeg mødte min Farbror og Broder Hans. De skulde med Toget til Roskilde for at meddele, at min Far var død. Det var en haard Meddelelse at faa. Hvad jeg tænkte lige i Øjeblikket, ved jeg ikke, den første Tanke har vel nok været paa min Moder. Min Farbror sagde, at Fars Søster fra Smidstrup var inde hos Tante, min Farbrors Kone, paa Reerslevvej 72. Jeg skulde gaa derind, inden jeg gik Hjem til min Moder.

Da de saa mig komme ind ad Døren, blev de forbavsede. De mente, at jeg laa paa Sygehuset, men et Øjeblik efter begyndte de begge at græde og var helt fortvivlede over, at min Far var død. Tænk at denne raske og glade Bror og Svoger, som aldrig havde været syg før, var gaaet bort, det kunde de ikke rigtig komme over. Faster havde taget Toget fra Hvalsø Station og skulde se til sin Broder, som var syg, og saa nu var gaaet bort. Alt dette kom saa pludseligt og helt bag paa mig, jeg skulde handle omgaaende, og jeg tror nok, at de Maanedel jeg havde været Soldat, havde lært mig at tage Tingene, som de kom, og ikke tænke, men handle omgaaende. Jeg var inde hos Faster og Tante lidt, men det var for mig om at komme saa hurtigt som muligt Hjem til min Moder, som jeg vidste var helt fortvivlet over, at Far var gaaet bort, og jeg var Soldat, saa hun havde ingen at støtte sig til. Jeg kan ikke huske det Øjeblik, da jeg mødte Moder derhjemme, men hun blev vel lige saa forbavset over at se mig, som de andre, at jeg saadan pludselig stod foran hende, og hun saa, at hun ikke var helt alene. Det tror jeg, har hjulpet min Moder meget, ikke bare lige i Nuet, men ogsaa fremover. Alt dette med Moder er kun, hvad jeg forestiller mig, for jeg kan ikke huske det mindste, kun at jeg var hjemme og spænde for Kanen og hente min Faster og saa, at min Broder Hans senere kørte mig ud til Mosedefortet i Kane, for der var Sne og Driver, det var den 15. Januar 1917.

Da jeg kom ud paa Mosedefortet, gik jeg straks ind paa Kontoret og spurgte Kaptajnen, om jeg kunde faa fri i Morgen Eftermiddag, for jeg vilde gerne følge min Far i Kapellet. Den 16. om Formiddagen, Kl.

ca. 10, kom der Besked fra Kaptajnen, at hvis jeg kunde være færdig til Landgang, som det kaldtes, naar vi havde Fri, om en halv Time, kunde jeg køre med Vognen til Kildebrønde, for den skulde til Taastrup og hente Varer. Jeg fik travlt, men blev færdig til Tiden og kørte saa med til Kildebrønde. Jeg havde Cykel med og skulde cykle Hjem. Det gik meget godt, til jeg nagede ud forbi Gjeddesdal. Derfra til Stærkinde laa der saa mange Snedriver hen over Vejen, at jeg næsten maatte trække Cyklen hele Tiden, cykle lidt og saa op over Snedriverne med Cyklen ved Siden af. Men jeg kom Hjem til min Moder, og jeg kørte min Far i Kapellet. Jeg havde hans Kørehest tillige med en anden Hest for Vognen. Da vi bar min Far fra Vognen til Kapellet, saa jeg efter Hestene og saa, at Fars Kørehest drejede Hovedet og fulgte os med Øjnene hele Tiden. Dette spekulerede jeg ikke mere paa i Øjeblikket, men det kom senere, for da jeg skulde op paa Stærkinde Mølle nogle Dage efter, spændte jeg Kørehesten for Vognen, og da saa vi nagede Kirkestrædet, drejede den derop ad, men jeg fik saa meget Hold paa Hesten, at det kun blev et godt stort Sving. Saadan reagerede Hesten det første halve Aar, hvis ikke vi passede paa.

Det var om Hesten. Saa havde vi en Hund, der stod bundet i Gaarden. Den hed Trofast, og fra den Dag, min Far døde, gøede den aldrig mere. Naar der kom nogen, saa den paa dem, og naar en af os andre kom, bevægede den Halen, men den gøede aldrig siden. Jeg kan ogsaa huske, at da vi bar Fars Kiste til Vognen, saa Kørehesten tilbage, og Trofast stod og saa paa og fulgte os. Alt dette kan jeg saa tydeligt huske, men hvordan min Moder

tog det, er helt forsvundet for mig. Men en Ting ved jeg, hun tog det meget nær.

Saa er der noget, som hedder Varsler. Min Tante Kristine, Farbrors Kone, vaagnede Kl. 4 den 15. ved, at Vinduerne klingede, som om de skulde sprænges i Stumper. Da Farbror kom Hjem Kl. godt 6, sagde hun til ham, at han kom til at gaa til Reerslev, for hans Broder var nok død, for det, hun havde hørt med Vinduesglasset, var nok Tegn paa, at der var sket noget. Det passede ogsaa, min Far døde paa dette Tidspunkt.

Saa var der det med Broder Hans. Han kom Hjem til November 1916 og skulde hjælpe min Far, men saa skete det, at Barfredshøjlejren blev paabegyndt, og saa syntes min Far, at Hans, som var Tømrer, kunde tage Arbejde der og tjene noget mere. Saa fik min Far en til at hjælpe, som hed Møgelberg. Men saa da Far var død, blev Hans hjemme hos Moder. Men han var ikke Landmand. Hannibal, som var Roentreprenør, kom saa Hjem og tog Ansvaret og ledede Arbejdet. Paa dette Tidspunkt kunde han godt passe begge Dele, for det med Roerne kom først om Sommeren, saa han kunde ordne Foraarssaanningen og alt. Saa naar Broder Hans var hjemme og ordnede det Daglige, kunde Hannibal passe sine Roer og saa komme Hjem igen til Høst. Jeg kom Hjem mindst 2 Dage om Ugen, ja sommetider en eller to Eftermiddage til, og jeg havde Saaorlov i seks Dage, saa vi var nok Mandskab til Foraarsarbejdet. Jeg kan stadig ikke huske, hvordan min Moder tog det, men hun havde altid nogle af os i Nærheden, saa jeg formoder, at det er gaaet nogenlunde.

Min Broder Hannibal var en meget streng

Administrator og meget sparsommelig, saa der magtte ikke bruges mere end højest nødvendigt, ogsaa i Husholdningen. Dette fortalte Pigen en Dag til mig, "Hvordan kunde det være, at min Moder altid var helt forandret, naar hun vidste, jeg kom Hjem? Hun var saa fri og i godt Humør, og saa skulde hun ikke ud for at se, om Hannibal var i Nærheden, naar de skulde lave ekstra Eftermiddagskaffe". Alle de andre Dage, hvor jeg ikke var hjemme, magtte hun ud og kigge, om Hannibal var i Nærheden, for saa blev der ikke lavet ekstra Kaffe. Jeg kom godt ud af det med baade Hannibal og Hans. Jeg blandede mig ikke ind i noget, for de, som gik der til Daglig, magtte have Ansvaret og Ret til at ordne Arbejdet. Jeg var Soldat, og det skulde jeg være. At jeg saa kunde komme Hjem af og til, var noget andet. Hannibal og Hans blev hjemme hos Moder, til jeg kom Hjem fra Soldatertiden 2. September 1918. Jeg tror, at det var den bedste Løsning, som kunde findes, ogsaa for Moder.

Sommeren 1917 blev meget tør, vi fik næsten ingen Regn. Jeg kan huske, at jeg var hjemme at slag Græs til Hø. Jeg magtte køre i Trav den ene Vej for at fange det. Der blev 3 smaa Læs paa 2 1/2 Tønder Land, saa det var ikke meget at fodre med. Høsten var meget lille, 1 1/2 Fold Byg. Hvad det andet gav, kan jeg ikke huske. Vi kunde ikke faa Bindegarn til Selvbinderen, vi fik udleveret noget svært Sejlgarn, og det var godt at bruge. Hannibal ville ikke køre Selvbinder, saa det gjorde jeg. Rugen tog de med Slaamaskine. Vi havde 5 Tønder Land med Byg, som jeg tog med Selvbinderen. Byggen var saa kort, at Binderen ikke kunde fange det, men der var en del Tidsler i, som kunde holde sammen paa

det. Hannibal og Hans magtte saa bruge Mejetøjet til Resten. Jeg tror, at lidt af et Stykke med Byg blev slaget med Slaamaskine, revet løst sammen og kørt løst Hjem, saa smaat var det.

Der blev næsten intet Halm af Byg og Havre, saa Halmen blev meget dyr i 1918. Der var Maksimalpris paa Sæden, Rug kostede 18 Kr. pr. 100 Kilo, hvad Byg og Havre kostede, kan jeg ikke huske. Vi havde Afleveringspligt paa alt Sæd, men hvor stor Afleveringspligten var, kan jeg ikke huske. Hannibal mente ikke, vi kunde høste saa meget Sæd, som Pligten var, saa han tog Forbehold. Der varet vist Kilo Sæd pr. Ko og Hest pr. Dag, vi kunde holde tilbage til at fodre Dyrene med, saa der var meget strenge Regler at følge. Men Hannibal var en god Mand til at holde det, men han var ogsaa meget streng. Jeg tror nok, at han om Morgningen vejede Sæden af til Hestene og Køerne. Den Sæd, han havde, skulde slaa til, der var ikke til at købe noget. Sao vidt jeg husker, sparede han saa meget paa Sæden, saa der blev opfødt en Gris til Husholdningen. Vi fik da Kort til at købe Kød for hjemme, men det var meget stramme Tider, Kort paa alt. Det var ikke altid, der var Kød nok, saa Folk magtte tit gag og ikke fag noget. Jeg kan huske, at jeg var hjemme Foraaret 1918. Vi havde 200 stykker Rugbraader³ fra 1916, som vi kunde undvære, og vi averterede i Bladet, og de blev solgt til de Kongelige Hestestalde for 28 Øre pr. Kilo, altsag var Halmen 10 Øre dyrere end Sæden. Dette skulde jeg sørge for, sagde Hannibal, og Pengene for Halmen fik jeg, inden de kørte ud af Gaarden. Hannibal førte Regnskab over alt, men det med at betale skulde jeg ordne alle Vegne. Som

I ser, var der en god Regel at følge, og jeg syntes ogsaa, at det har været godt alt sammen.

Der er en Ting, som jeg har glemt at omtale. Det var med Fars Kørehest, den vilde ikke tage Føde til sig. Den stod ligesom og ventede paa noget, og det var nok min Fars Stemme. Da der var gaaet 2 Dage, gik Hans ned til min Farbror og fortalte, som det var med Hesten, og saa fulgte min Farbror med Hans tilbage. De gik straks ned i Stalden, og min Farbror snakkede til Hesten, og den lyttede. Straks kom den frem med Hovedet, og fra den Stund begyndte den ogsaa at æde igen. Der var ogsaa en anden Ting, det var ca. 3-4 Dage efter min Fars Død, der kom en Ejendomsmægler ind til min Farbror og sagde, at Gaarden i Reerslev skulde sælges, for min Moder kunde ikke drive den, og den yngste Søn var Soldat, saa han kunde ikke overtage den. Min Farbror blev saa gal paa i

og svarede, at han godt kunde gaa igen, for den skulde ikke sælges, og min Farbror syntes nok, at de kunde vente med at komme og spørge, til efter min Far var kommet i Jorden. Der blev aldrig snakket om Ejendomssalg siden, for nu havde min Farbror sat sig for, at jeg skulde have Gaarden efter min Moder, og saadan blev det. Dette her med Hesten og Ejendomsmægleren har min Farbror fortalt mig, og jeg kan huske det lige saa tydeligt som den Gang, han fortalte mig det.

Tilbage til Mosedefortet

Naa, jeg maa tilbage til Soldaterlivet. Da jeg var til min Fars Begravelse, fik jeg fri til Dagen efter Kl. 10. Begravelsen foregik, som Skik var, med Kaffe og Spisning

bagefter, og Dagen efter kørte Hans mig ud paa Mosedefortet. Jeg skulde paa Vagt for første Gang. Om Dagen var det paa Kronen; men saa om Natten stod jeg Vagt paa det Nordre Batteri, det med Kullene og Lysprojektøren, helt alene, og det blæste ret godt fra Øst, og Isen skruede, det var saadan en lidt brat Overgang. Jeg havde lige været Hjemme og begrave min Far, saa jeg var ikke meget værd. Det gøs af og til i mig, saa de 2 Timer var lange. Jeg stod nok og tænkte paa dem derhjemme. Sidenhen gjorde det mig ikke noget.

Da saa den Tyske Ubaadskrig kom Sommeren 1917, blev alt strammere. Jeg kan huske, jeg havde været i København for Løjtnant Arling, kom Hjem, og der var et værre Postyr. De raabte og skreg, og de vilde løbe til Grevebyen. Jeg kunde høre det, inden jeg naaede Fortet og tænkte, hvad mon der er sket, men det fik jeg hurtigt at vide. Der var blevet læst op, at vi kun kunde faa fri fra Kl. 18-22, altsaa fire Timer hver 8. Dag, og saa kunde ingen naa at komme nogen Steder. Jeg sagde til dem, som raabte saa højt: "I er nok klar over, at dette er Mytteri, og det vil sige, at hver 10. Mand bliver straffet, og jeg ønsker ikke at blive straffet, men jeg siger Jer, at jeg er sidste Mand, der forlader Fortet, men har I ikke været inde og tale med Chefen?" Nej, det havde de ikke, saa sagde jeg: "Er der en rask Mand, som vil følges med mig ind til Chefen?" Og saa var der en Gaardmandssøn fra Stevns, Nummer 1003, som sagde, at han vilde. Jeg havde laveste Nummer, saa jeg skulde føre an. Da var Kl. 20, jeg var taget fra Fortet Kl. 9 og havde ikke facit noget at spise siden om Morgningen, saa jeg var skrupsulten og skulde have noget at spise

først, og saa skulde vi være pæne i Tøjet, nypudsede Knapper og Sko, ogsaa under Svangen, for Chefen havde engang sagt: "Vis dem ud, som ikke møder op nypudsede fra Top til Taa". Jeg skulde ikke vises ud, fordi vi ikke var i Orden, saa Kl. blev henad 21, inden vi kom derind. Jeg bankede paa Døren, og der blev svaret "Kom ind". Vi traadte ind, og jeg skulde saa forklare Chefen, hvorfor vi kom. Chefen sagde: "Saa I kommer paa Kammeraternes Vegne?" "Nej Hr. Kaptajn, vi to kommer paa egne Vegne". Chefen svarede: "Det var noget andet". Saa forklarede jeg Chefen, som det var, at jeg syntes, vi skulde tale med ham, for det var vel det rette. Det syntes han ogsaa og forklarede, at i Morgen rejste han til København, for at tale med Obersten og Majoren om dette, og saa kunde vi komme ind til ham, lige saa snart han kom fra København og fag at vide, hvad der var blevet sagt om Friheden. Det blev saa til, at der kom ca. 20 Mand mere ude paa Fortet, og saa kunde vi faa fri hver 10. Dag i stedet for de 4 Timer hver 8. Dag. Det, som Chefen forlangte af os, da vi skulde ud fra hans Kontor, var saa, at vi kunde stille vores Kammerater tilfreds, saa der kunde blive Ro. Jeg sagde: "Vi skal gøre, hvad vi kan, men vi lover intet". Chefen svarede: "Ja 96, De er en fornuftig Mand, De lover ikke mere, end De kan holde". Da saa vi kom ud, sagde jeg saa, hvad Chefen havde sagt til os, og at han havde forlangt, at der saa blev Ro, "og saa haaber jeg, at vi kan vente til i Morgen med at løbe op til Grevelejren, hvis Svaret ikke er tilfredstillende". Det kneb lidt med at faa Ro, men der var saa en enkelt af Kammeraterne, som ogsaa holdt paa, at vi skulde vente til

i Morgen. Saa blev der nogenlunde Ro, og der var næsten ingen, der havde lyst til at løbe. Jeg var da ogsaa næsten sikker paa, at naar først vi naaede i Morgen, saa var Lysten væk, saa jeg syntes, vi havde naget meget ved at gag til Chefen. Det blev ikke sidste Gang, vi to skulde ind til Chefen, men det kommer senere.

Der kom Meningitis paa Fortet, nogenlunde paa samme Tid som dette med Friheden. Alle, som havde faaet fri, blev kaldt Hjem, for vi skulde vaccineres. Saa da alle var kommet Hjem paa Fortet, fik vi Besked paa, at vi skulde stille i Kasematgangen med nøgen Overkrop, altsaa kun smaa Støvler og Benklæder. Lige foran mig stod en ca. 2 M høj, rigtig modbydelig Fyr, som ingen rigtig syntes om. Befalingsmændene var heller ikke glade for ham, det var ligesom, de var bange for ham, saa han kunde tillade sig meget, og det gjorde han.

Premierløjtnanten var den første, der blev vaccineret, han kom ud paa Kasematgangen og sagde: "Soldater, det er kun et Loppestik", og da det var sagt, besvimeede dette store Menneske lige i Armene paa mig, og jeg svarede rask: "Ork, er dette et Mandfolk, som ikke kan toale et Loppestik, send ham ud, hvis der bliver Krig, saa behøver Fjenden kun pege med Bøssepiiben, saa folder han omkuld". Disse Ord røg lige ud af Munden, og vedkommende, som besvimeede, sagde: "96 har ret", og siden den Dag blev han et helt andet Menneske, ligesom vi andre. Dette med Loppesticket var ikke et helt almindelig Stik i Bagen, for vi maatte næsten alle gag i Seng, da vi var blevet vaccineret. Der kunde lige blive Mandskab til Vagt, vi andre kunde bare holde Sengen, men

Kaptajn Bang, 1917 - senere udnævnt til oberstløjtnant

næste Morgen var næsten alle oven Senge igen.

Der skete saa meget i Sommeren 1917. Vi fik en ny Kaptajn, som hed Bang. Han var Missionsmand, og han taalte ikke nogen Banden. Han kunde blive saa rasende, naar han hørte en bande, og det var ellers meget brugt. Det blev saa underligt, naar ikke de Bandeord fulgte med, men vi var allesammen saa glade for ham. Han var som en Far for os, vi kunde alle sammen komme ind til ham paa Kontoret med Bekymringer, ja selvom det var Kærestesorg, kunde de bare komme. Kaptajnen sagde saa gerne: "Hvad har De saa at fortælle mig, er det noget, jeg kan hjælpe

Dem med?" og saa kunde de fortælle, hvad der var paa Hjerte. Det var saadan en blød Tone, ligesom om det var en Far, der spurgte. Hvis nogen havde gjort noget forkert, forlangte Kaptajnen deres Æresord paa, at det ikke gentoges, og paa dette Tidspunkt var ens Æresord noget, der betød meget. Kaptajn Bang gjorde ogsaa saa meget andet. Vi fik lov til at spille Fodbold, og der blev ogsaa en del Sang, hvor han og Løjtnant Jacobsen spillede Violin, og vores gamle Chef spillede paa Cello, saa der blev af og til saadan nogle hyggelige Aftener.

Men der var ogsaa alvorlige Ting, blandt andet en tysk Zeppelin, der dukkede op ude i Horisonten, og alle Mand blev kaldt til Kanonerne. Vores Luftkanon blev ladet med Skarpt klar til Affyring. Zeppelineren havde de i Kikkerten, men inden de maatte skyde, skulde de telegrafere ind til Krigsministeriet om Situationen, og da de fik Besked, var Zeppelineren paa Tilbagetog og forsvandt saa ude i Horisonten. Da dette var overstaaet, blev alle Mand kaldt til Opstilling udenfor, og saa kom Kaptajn Bang og talte til os. Saavidt jeg husker, sagde han: "Soldater, saa nær var vi, at hvis vi havde faaet skudt det første Skud, saa var vi vel i Krig". Alt dette fulgte jeg meget nøje, for jeg var Ordonnans sammen med Chefens Oppasser, og vi skulde staa nær Chefen, hvis der skulde bringes Besked videre. Der blev ogsaa lavet et nyt Batteri paa to nye 120 Mm Haubitser, Støberiet af Kanonstillingerne lavede vi Soldater. Jeg var ogsaa med at blande Cementen, og da det var færdigt, blev de 2 Haubitser stillet op, og saa blev der ogsaa holdt Vagt ved Batteriet. Da der var gaaet et stykke Tid, skulde de indsky-

des, da var jeg ogsaa med som Ordonnans. Haubitserne stod i en Lavning, saa de ikke kunde ses fra Vandet, de skød i en Bue op, og Projektilet faldt saa ned ved Maalet. Skiven, som de skulde ramme, var i et Tov, 200 M bagefter en Fiskerbaad. Fiskerne var ikke saa glade for dette. Paa Fiskerbaaden var der saa en Telegrafist, som signalerede ind og meddelte Skivens Position, og ved Haubitsen var der en Korporal, som indstillede den til skudklar. Det

Musiceren i officersmessen, 1917.

Fra v.: Kaptajn Bang spiller cello, kaptajn Vissenbjerg, piano og løjtnant Jacobsen, violin

første Skud faldt ca. 60-90 M bag Skiven, det andet Skud faldt ca. 60-80 M foran Skiven, og det tredje Skud ramte Skiven. For hvert Skud, der blev affyret, blev der fra Fiskerbaaden signaleret ind til Batteriet om, hvor Skuddet faldt, og paa den Maade kunde Haubitsen saa indstilles. Paa Haubitsen var der en Skala, der kunde stilles saa og saa meget til Siderne. Alt dette havde vi menige Soldater da ogsaa lært, for hvis Korporalen, som ellers indstillede den, blev skudt eller kom til skade, kunde vi træde i hans Sted, hvordan det saa var gaget. - Forhaabentlig godt. Vi havde 2 Pansergranater, som gennembryder Skibet eller Granatkardæsk, som springer i Luften,

og Granatsplinterne falder ned over Skib og Mandskab. Senere paa Sommeren blev der saa lavet et Haubitsbatteri til, paa 2 Haubitser, dette var jeg ogsaa med til, men det blev kun til Jordarbejde. Jeg vil lige meddele, at jeg kun har skudt med Salonbøsse, ialt 15 Skud, som Soldat.

Ja, Sommeren 1917 gik, og saa om Efteraaret vilde Løjtnant Arling have, at jeg skulde lære at bokse, for han kunde bokse, og saa vilde han lære mig det. Saa der gik Vinteren 17-18 med det. Løjtnant Arling havde fundet sig en Pige, som boede i Solrød Strand. Hun boede i et Sommerhus langt hen paa Tiden og tidligt Foraar. Der blev fyret med Brænde, saa jeg kørte tit derud paa Cykel, for der skulde saves Brænde og bæres ind, og saa fik jeg Kaffe og tit Mad, naar jeg var derude, og ogsaa Røg. Pigen var saa flink ved mig, men det var næsten blevet alt for meget, for som Løjtnant Jacobsen sagde: "96, De er næsten aldrig hjemme mere", og dette maatte jeg indrømme. Dette med Løjtnant Arlings Pige holdt op hen paa Sommeren 1918, saa fik jeg lidt mere Tid til at være paa Fortet, der var blevet mere Ro.

Men saa Sommeren 1918 blev Kaptajn Bang flyttet fra Mosedefortet, og vi fik vores gamle Chef igen. Og saa efter den tørre Sommer 1917, hvor der næsten intet var at købe, spurgte Kaptajnen og Løjtnant Jacobsen 890 og mig, om vi vilde passe et Stykke Jord, saa der blev dyrket Grønsager og Kartoffler. Det vilde vi gerne. Saa vi lejede et Stykke Jord af Andersen paa Hovgaard i Mosede. Det lag i Skellet til en stor Grøft, hvor der løb meget Vand, saa vi kunde vande Havesagerne. Der var ogsaa en Mergelgrav fuld af Vand, og der havde de Ællinger, ca. 20-25 Stykker, som vi to

ogsaa skulde passe. Saa jeg havde hele Tiden nok at foretage mig, naar jeg ogsaa var meget hjemme i Reerslev.

Foraaret 1918 holdt hele Tunestillingen en stor 3 Dages Øvelse, hvor alt Mandskabet var belagt, og Mosedefortet var ogsaa med, altsaa 2 Nætter i Skyttegravene. Der var 3 Rækker Skyttegrave, og bagved var der ogsaa Skyttegrave, der førte ud til de forskellige Depoter med Ammunition med mere, Kanoner i forskellige Afdelinger og Tilbehør. Skyttegravene var beklædt med Grangrene i Bunden og paa Siderne, alt var krigsmæssigt. I de Dage kunde kun Generalstaben firdes frit. Paa Mosedefortet spiste General Ibsen med hele sin Stab i de tre Dage, saa der var kun Køkkenpersonalet, 890 og mig. Resten af Mandskabet var i krigsmæssige Stillinger rundt om paa de forskellige Batterier. General Ibsen var meget bestemt. Tyskerne sagde ogsaa, at vi Danskere kun havde en rigtig Soldat, og det var General Ibsen. Næsten alle var bange for Generalen, særlig Befalingsmændene. De vidste aldrig, hvor han dukkede op med sin Stab, og det smittede ogsaa af paa os andre. Hvorfor jeg netop skriver om Generalen er, at jeg kom til at kende ham personlig, nemlig under den 3 Dages Øvelse i Tunestillingen. Jeg havde to Officerer, der laa i Højderne mod Karlslunde By, og jeg skulde bringe Mad ud til dem fra Mosedefortet. Saa den første Dag, jeg var paa vej, med Maden, kom pludselig Generalen med sin Stab lige foran paa Vejen. Jeg kunde ikke undgaa at møde dem. Jeg kunde ikke løbe nogen Steder, saa jeg maatte blive ved at gaa frem paa Vejen. Da jeg kom imod Generalen, saa spurgte han: "Hvad Nummer har De, og hvor skal De hen?" Jeg svarede: "896 og

jeg skal til Højen med Mad til 2 Officerer fra Mosedefortet". Jeg tror nok, jeg var meget nervøs, for jeg havde hørt saa meget om ham. Generalen sagde saa: "896 lad mig saa se, hvad De har i Kurven", og saa maatte jeg pakke al Maden op. Sammen med Maden havde jeg en 1/2 Flaske Snaps samt 2 Bajere, og Generalen sagde: "896 De sørger godt for Deres Officerer", og saa fortsatte han med sin Stab ud til Fortet, og jeg fortsatte videre til Højderne med Maden. Det første Spørgsmaal fra Officererne var: "Har De set noget til Generalen?" og jeg svarede: "Ja jeg har mødt Generalen med Stab og maatte pakke alt, hvad der var i Kurven ud, ogsaa Snapsen og Bajerne, saa Generalen saa det hele". I skulde have set Officerernes Ansigt, da jeg fortalte alt dette. De tog sig til Hovedet med begge Hænder: "Hvad sagde Generalen til Snapsen og Bajerne?" og jeg fortalte, hvad han havde sagt. I de tre Dage, Øvelsen varede, mødte jeg Generalen 2 gange og maatte hver Gang fremvise, hvad der var i Kurven. Alle havde stor respekt for General Ibsen, men han talte til mig i en helt anden Tone, saa jeg følte mig nok lidt smigret. Og saadan foregik Øvelsen i Mudder og Pløje der i Marts 1918.

Generalen og hans Stab kom gerne ca. hver 3.-4. Moaned, om Morgenen Kl. ca. 4-5 og alarmerede med mange kraftige Slag paa Klokken, som hang lige indenfor i Kasematgangen, for at se om alt gik rigtigt, og hvor hurtigt vi kunde være paa Pladserne. Den sidste Alarmering skete i Foraaret 1918, lige inden den store 3 Dages Øvelse i Tunestillingen eller ogsaa lige efter, jeg kan ikke huske det bestemt. Jeg kan huske, at jeg havde gaaet paa

vores Patrulje til Hundige og kom Hjem ca. Kl. 5 Morgen, og lige som jeg var kommet indenfor, hørte jeg nogen komme rask hen til Kasematgangen. Jeg vendte mig om, og saa hele Generalstaben komme. Jeg var fuldt paaklædt, saa jeg skyndte mig hen og vækkede Chefen og Næstkommanderende, saa da Klokkeren lød, var de begge begyndt at klæde sig paa, og de kom hurtigt ud paa deres Poster. Bagefter løb jeg over til mine Officerer, som lag ovre paa den anden Side, og hjalp dem med at blive hurtigt færdige, og saa løb jeg til min Plads som Ordonnans udenfor Taarnet. Der opholdt Chefen og Næstkommanderende sig. Da Øvelsen var blæst af, blev vi allesammen stillet op udenfor, og saa troodte General Ibsen frem og roste os alle, Befalingsmænd som Menige, for saa hurtigt vi alle kunde møde paa vores Pladser, og bagefter drøftede Officererne saa, hvordan det var forløbet. Chefen fortalte, at der blev banket haardt paa Døren og meldt Alarmering, samtidig lød Klokkeren, og ingen kunde give en Forklaring paa det, der var foregaaet. Løjtnant Arling fortalte det til mig bagefter. Han havde tænkt, at det nok var mig, der havde banket paa Døren, inden jeg kom over til dem. Det var selvfølgelig saadan en Tilfældighed, at jeg var oppe og var fuldt paaklædt.

1918 var et Aar, hvor det kneb med forskellige Madvarer, saa det var Kaalrabier og tørret Hvidkaal, Kartoffler fandtes ikke. Hen paa Sommeren var Kaalrabierne ikke saa gode, saa jeg spiste aldrig Kaalrabier. Men de andre, særlig Rekrutterne, som var paa Øvelse hele Dagen og fik udleveret 7 tynde Stykker Rugbrød, var nødt til at spise Kaalrabier. Men saa en Dag fik vi til Middag noget Kød, som ikke var godt.

Situationsbillede fra lejrens køkken

Jeg smed mit Kød i Svinespanden, for det var ikke til at spise, men det skulde jeg ikke have gjort, for jeg havde Brug for det senere. -De andre kunde heller ikke spise deres Kød, og saa begyndte de at bruge det som Kastebold hen paa Væggen. Det var bare at faa dukket Hovedet, naar saadan et stykke Kød kom susende. Da der var gaget lidt Tid, kunde jeg ikke tage det mere. Maden var en Ting, man ikke behandlede paa den Maade. Det havde jeg Hjemmefra, saa jeg sagde: "Hør, synes I nu ikke, det er forkert at behandle Kødet saadan?" og de sagde, at jeg havde Ret, men det var ikke bedre værd, for det var ikke til at spise. Sao sagde jeg, at vi to Mand, som var hos Chefen dengang med Friheden, godt kunde gag til Chefen med Kødet og klage, og de sagde: "Det hjælper ikke", men jeg svarede: "Det hjalp da sidste Gang, vi to var hos Chefen". Det blev saa til, at vi to skulde hos Chefen. Det var meget godt, men Kødet, som vi alle havde facet, var havnet paa Væggen eller i Svinetønden, sag vi moatte gag ud til Kokken og bede om et nyt stykke Kød. Vi fik ~et stykke Kød udleveret, men det var meget bedre end det, vi havde facet at spise, saa jeg sagde til Kokken, om ikke vi kunde faa et stykke af det, vi havde

faaet til Middag. Hvis ikke vi kunde faa Kød af samme Slags, vilde vi gaa ind til Chefen og sige det, og saa fik vi et Stykke af samme Slags. Vi kom ind til Chefen og meldte, at vi ikke syntes, Kødet var saa godt, som det burde være, om ikke Hr Kaptajn vilde smage paa Kødet, og Svaret lød: "Det skal jeg gerne gøre," og han skar sig et ordentligt Stykke og smagte paa det. I skulde have set hans Ansigt, han spyttede det langt væk og sagde, at det var ikke til at spise, saa det skulde nok blive anderledes. Saa 3-4 Uger efter var det galt igen, men det var ikke værre, end det kunde spises. Vi gik ind til Chefen igen og spurgte, om ikke han vilde smage paa Kødet, for vi syntes ikke, det var saa godt, som det burde være, men han svarede: "Nej, jeg fik nok sidste Gang, men ved I hvad, saa nedsætter vi et 3 Mandsudvalg til det, og De 896 er sikker Mand i Udvalget." Jeg svarede: "Hr. Kaptajn, det er jeg ikke interesseret i". "Men det er jeg," svarede Kaptajnen, "for jeg vil have Besked paa, hvad I faar at spise, det ved jeg, naar De kommer, det har jeg smagt." Og saadan blev det 3 Mandsudvalg til, men fra den Dag var der ingen Klage paa Maden. Det med Maden, særlig Brød og Paalæg, var der antaget en Mand til at fordele, altsaa skære 7 Rundtenommer til hver Mand, ca. 120 Mand. Han skulde faa Brødet til at slaa til. Det skete ogsaa, at han fik lidt smaa Stumper tilovers, og jeg har da ogsaa været og spurgt, om han havde lidt tilovers, hvis der var lidt, fik jeg det tit. Men dette med at komme og spørge, om han havde Brød tilovers blev afskaffet, for naar nogle kom, og saa han ikke lige var ved Døren, saa tog de nogle Rundtenommer, og saa manglede han det

til næste Dags Udlevering. Saa Døren blev laast indefra, men jeg kunde godt blive ved med at komme til ham, for som han sagde: "Du tog aldrig noget selv."

Hen paa Sommeren skiftede jeg Plads og kom i Officersmessen. Det var Kaptajnen, som syntes, jeg skulde prøve noget andet. Jeg var ikke ret meget for at komme i Officersmessen, jeg sagde ogsaa til Kaptajnen, at jeg som Landmand ikke rigtig passede til saadan noget. Naa, jeg kom derind. Vi Messemænd, der var en for Underofficererne og jeg for Officererne, vi havde et Rum for os selv, som vi altid skulde være i, og saa var der Ringeapparat til og fra Messen, naar Klokken lød saa afsted. Hvis Klokken lød 2 Gange hurtigt, saa skulde man være der med det samme. Det skete kun, naar General Ibsen kom, igen vores kære General, saa sprang alle. Da jeg kom i Officersmessen, udtraadte jeg af 3-Mands Gruppen, for jeg spiste samme Mad, som Officererne fik. Jeg kan saa tydeligt huske, at første Gang, Officererne skulde have Spejlæg, skulde Kaptajnen slaa det første Æg paa Stegepanden, for at vise mig hvordan jeg skulde bære mig ad. Jeg havde aldrig før prøvet at spejle Æg, men jeg havde hjemme hos min Moder set, hvordan hun bar sig ad. Det var et rask Slag paa Kanten af Stegepanden, og det gjorde jeg saa. Det var en Pande, der kunde staa 12 Æg paa. Jeg gik saa i gang, og fik Æggene til at staa fint. Da jeg kom med Stegepanden, saa Kaptajnen paa dem, jeg var nok stolt over at servere Æggene, som de skulde. I den Tid spejlede jeg mange Æg, aldrig et gik i Stykker. Saa jeg befandt mig godt i Officersmessen.

I Officersmessen fik vi ikke saadan stuede Kaalrabier saa tit, jeg kan ikke huske,

Messe-mændene, opvartere i officersmessen

hvad vi fik, men det var meget bedre, det er afgjort. Men som sagt, Maden var ensformig, men da de nye Kartoffler kom frem, saa kom der Forandring til, men stadig kneb det for den menige Mand med at blive mæt. Saa snakkede jeg med Kaptajnen, om ikke de Menige kunde faa nogle flere Kartoffler. Saa blev der kogt Kartoffelmos, og saa kunde de blive mætte. Altsaa var jeg ikke helt ude af 3 Mands udvalget, og jeg vilde da ogsaa gerne hjælpe mine Kammerater.

Det var for mig en meget stor Oplevelse at komme hjemme fra Far og Moder, hvor vi levede sammen i god Forstaaelse og tog saa meget Hensyn til hinanden og til andre, og saa komme ind blandt saa mange forskellige Mennesker og høre og se saa meget, Krigen havde ogsaa gjort sit

til, at alt var saa forandret fra før.

Saa den 2. September 1918 blev jeg hjemsendt. Vi skulde til København og spise Frokost. Hos Købmanden i Mosede skulde vi ind og have Øl, og jeg sagde til de andre: "Jeg drikker ikke flere Øller, end den jeg har faaet". Vi var 7 Mand, 891, der var Afholdsmand, drak aldrig Spiritus, han drak kun Kronepilsner. Vi kom til København og fik god Mad, der blev vel ogsaa nogle Snapse til. Vi fik spist, og saa med Toget til Taastrup. I Toget gik Mundtøjet godt, og den, der brugte Munden mest, var 891, som kun drak Kronepilsner.

Efter Soldatertiden

Den 3. September 1918, Kl. 6 skulde Tærskværket begynde at tærske. Den 4. Kl. 11 var vi færdige, saa spiste vi til Middag.

Det skulde helst gaa stærkt, for Fyrbøderen og (læggeren havde travlt med at komme til det næste Sted. Saa da vi havde spist, sagde Hannibal, at han rejste med det samme, for nu havde han overholdt, hvad han havde lovet, at passe Gaarden til jeg kom Hjem fra Soldat. Saa begyndte min Virksomhed saadan lidt hurtigt. Hans blev Hjemme til 1. November, saa rejste han

Hannibal Pedersen (1881-1920)

til Taastrup. Vi fik saa en ny Pige inde hos Moder, jeg havde en ung Karl paa 15 Aar.

Hannibal og Hans var saa hjemme og holde Jul med os. Hannibal var til Tider hjemme og bo, saadan 2-3 Dage, som Arbejdet passede, eller der var en Pause og sad inde og skrev til de forskellige, ogsaa Julen 1919 var de hjemme. Saa i Januar 1920 havde vi den Spanske Syge,

Hannibal blev meget Syg og døde. Jeg lag, og Pigen laa, og Moder var heller ikke rigtig rask, saa Nabosønnen magtte passe Dyrene og malke dem, gaa i Brugsen og købe ind og ellers hjælpe lidt her og der. Vi havde Sygeplejerske til at passe Hannibal og mig. Den sidste Nat, inden Hannibal døde, maatte 2 Mand holde Vagt over ham. Han stod op af Sengen, saa de magtte trevne ham tilbage i Sengen først paa Aftenen, men han døde saa henad Morgenstunden. Da Sygeplejersken kom Kl. 8, var han sovet hen der ved ca. 4 Tiden, saa fik jeg Ro og kunde sove, jeg lag inde i Stuen. Det første hun sagde: "Larsen, hvad er det, du har gjort, du har drukket det hele, en Sodavand samt en Pot kogt Vand". "Ja", sagde jeg, "det havde jeg ogsaa Lov til, men jeg skulde bare tage en Mundfuld ad Gangen, og det har jeg holdt," saa var det ogsaa i Orden. "Men ved du, hvad der er sket med mig?" mit Skæg var vokset saa meget ud. Jeg havde ligget og hørt alt dette, saa jeg fik ikke sovet den Nat, og Haaret var næsten vokset en hel Tomme, var blevet saa langt, at det var blevet krøllet. Saa det første Olivia sagde: "Næh, du er blevet krøllet, og saa langt dit Skæg er, altsammen paa den Nat." Olivia, hun var ude og se til mig, og rejste saa Hjem til Jonstrup om Aftenen.

Jeg var ogsaa syg og var ikke rask nok, saa leg kunde komme med til Hannibals Begravelse. Olivia var med, og kom saa og saa til mig. Jeg turde bare ikke gaa ud, og hun skulde ogsaa Hjem igen til sine Forældre i Jonstrup ved Ballerup. Men min Moder nagede lige at fag sagt til os, at nu skulde vi gifte os til Maj og overtage til 1. Maj 1920, for nu vilde hun ikke mere. Saa